

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Elogia Societatis Iesv Sive Propugnaculum: Pontificum,
Conciliorum, Cardinalium, Antistitum, nec non
Imperatorum, Regum, Principum & aliorum Virtute,
Religione, omniq[ue] Literatura illustrium (etiam ...**

Gomez, Cristobal

Antverpiæ, 1681

Pius V. n. 6

urn:nbn:de:hbz:466:1-38486

Vrili Rom. Collegij opera virtutur Pōtifex ad quas-cumque terrarum oras.

Horatur Regem vt Societatem, ac præcipue Parisiense Collegium tueatur.

Præsertim ab Hæreticis, & obsecratoribus.

Sociorum indefessus zelus in Gentilitate conuertenda, & Christiana Relig. propaganda.

Societas pro excolenda, & propaganda religione Christiana labori semper exposita.

gij Presbyteros diuini obsequij causâ mittamus: atque etiam eiusdem Collegij fidei, regiminique, de fratrum nostrorum consilio, nuper commilimus Seminarium quod ex Sacri Concilij decreto instituendum curauimus. Hoc eò Maiestati tuæ referimus, vt ipsa quoque pro suo in Catholicam Religionem, piosque viros studio, Collegia Societatis in Regno suo sibi diligenter tuenda, & fouenda esse intelligat. Sed cum reliqua pietati tuæ studiosè commendamus; tum præcipuè ipsum Parisiense Collegium eam vehementer hortantes, vt prouideat, curetque, vt id ab hæreticorum, obsecratorumque iniurijs, vexationibusque diligenter defendatur. Qua in re, & Dei honori, & suæ, & regis illius Ciuitatis existimationi consulat, experieturque in dies magis, sicut confidimus, quantopere expedierit id in ea Ciuitate Collegium institui. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 29. Maij 1565. Pontificatus nostri anno sexto. *Ita Par. 3. Hist. Soc. lib. 1. n. 19.*

AB EODEM: *In Bulla incipit Dilecti filij ann. 1563. Exuberans (inquit) & indefessus Gentilitatis ad Creatoris sui cognitionem adducendæ, Christianæque religionis propagandæ zelus, quem cordibus vestris impressit Altissimus, prorsus exigit, vt pias petitiones vestras de proximi salute sollicitas, exauditionis gratia condonemus, & c. Ita in Bullar. Indico Societ. fol. mihi 8.*

6. A P I O V. *Qui nec minus pie, atque beneuole Pium IV. subinde secutus, & ille verè Pius in Bulla incipit, Æquum reputamus ann. 1565. agens quibus de causis è Societate nonnulli ad Religionem aliam transire voluerint, Nihilominus (inquit) nonnulli animi leuitate, vt credebatur ducti, ac quietem labori, cui proculdubio Religiosi Societatis huiusmodi pro excolenda, & propaganda Christiana Religione continuo erant expositi; ac priuatum commodum, publicæ tam dictæ Societatis, quam Christianæ Reipublicæ utilitati indiscrete præferentes, fucatisque coloribus asserentes, se id facere ob frugem melio-*

melioris vitæ, aut strictioris obseruantia, &c. Et postea. Et nisi opportuno aliquo remedio dictæ Societatis indemnitati, tranquillitati, & conseruationi consuleretur, verendum erat, ne Societas ipsa, quæ in erudiendis, & docendis viris, qui Christianæ Reipub. per Verbi Dei prædicationem prodesse, & Catholicam fidem in remotissimis etiam Brasiliæ partibus propagarent, & seminarent, sedulo intendebat, taliter delusa, & defraudata viris sua impensa, & labore edoctis, careret literatis, qui operam in vinea Domini iuxta ipsius Societatis instituta, moremque præstari, & exerceri solitam, valerent adimplere. Idcirco, &c. Ita in Bullar. Soc. fol. 97. & 98.

AB EODEM: In Bulla ann. 1568. qua ille Societatis Constitutiones confirmavit, ipso statim initio, ac velut ex abrupto excurrit in Societatis IESV merita, non minus ad omnium admirationem, quam nostram verecundiam: Innumerabiles (inquit) fructus, quos, benedicente Domino, Christiano Orbi Societas IESV viros literarum præcipuè sacrarum scientiæ, Religione, Vita exemplari, morumque sanctimonia Perspicuos, multorum Religiosissimos Præceptores, ac verbi diuini etiam apud longinquas, & barbaras illas Nationes, quæ Deum penitus non nouerant, Optimos Prædicatores, & Interpretes producendo felicissimè hæcenus attulit, & adhuc sollicitis studijs asferre non desistit, animo sæpè reuoluentes nostro, &c. Et postea. Nos igitur (inquit) qui Societatem præfatam Nobis, & Apostolicæ sedi apprimè charam, singulari, paternoque amore prosequimur, &c. Ibid. fol. 106. & 108.

AB EODEM: Qui in Bulla incipit, Dum indefessæ ann. 1571. non minus propense, quam verè, iterato, & fortius inculcat prædicta, ita loquens. Dum indefessæ considerationis intuitu perferutamur, quantam Christianæ Reipub. vtilitatem attulerint dilecti filij Presbyteri Societatis IESV, ac planè conspicimus eos verè mundi huius relictis illecebris, ad eò seruatori suo se dedicasse, vt conculcatis thesauris, quos

D erago,

Varia eius munia in hunc scopum.

Ampla commendatio Societatis.

Eius fructus innumera & mirabilia.

Filij scientiæ, religionis, vitæque perspicui.

Optimi Prædicatores.

Apprimè cara Pontifici.

Vtilis Christianæ Reip.

Paupertate & humilitate præcincta penetravit ad Indos.

*Martyr
voluntaria.*

erugo, & tinea comedit, lumbisque paupertate, & humilitate præcinctis, non contenti terrarum finibus vsque ad Orientales, & Occidentales Indias penetrauerint; ac eorum aliquos ita Domini amor perstrinxerit, vt etiam proprij sanguinis prodigi, vt verbum Dei inibi efficacius plantarent, Martyrio Voluntario se supposuerint; perque eorum spiritualia exercitia etiam Regna ipsa fidem Christi agnouerint, ac tam inibi quam vbique terrarum charitatis, & misericordix opera exercere studeant; facere nullo modo possumus,

*Cuius filij
veri Pal-
mites Chri-
sto per cha-
ritatem
coniuncti.*

quin eos tanquam Veros Palmites in Christo per charitatem coniunctos, & benignè amplectamur, & ea sibi specialiter concedamus, quæ & paupertatis per eos emissæ voto, & eorum Instituto, ac commoditati credimus profutura. *Ita in Eodem Bullar. Soc. fol. 116. Potuitne ille ex nobilissimo Prædicatorum Ordine Religiosissimus, ac Sanctissimus Pontifex verbis alijs suorum virtutes hominum toto adhuc orbe clarissimas offerre prolixius, quam in duplici hoc testimonio prima illa Societatis studia, à maiorum suorum Sancti præsertim Dominici, & Francisci filiorum, exemplis, etiam tum recentibus inflammata commendauit.*

*Eorum
amor diui-
ni honoris,
& salutis
animarum
studium.*

AB EODEM: *In Bulla incipit, Dilecti filij ann. 1567. Cum (inquit) gratiarum omnium largitor Altissimus vestris cordibus, tantum honoris sui amorem, tantumque salutis animarum studium impresserit, vt ex Societate Vestra plurimi propagandæ Religionis Christianæ, & homines gentiles, idolorumque cultores ad sui creatoris, & Saluatoris agnitionem adducendi cupiditate flagrantes, non itinerum, non nauigationum laboribus, aut periculis terri, &c. Ita in Bullar. Indico Soc. fol. mihi 13.*

*Literæ ad
Archiepif.*

* AB EODEM, *literis peregrinjs ad Salentinum Archiepiscopum Colonensem: Habemus (inquit) satisfactionem tantam curæ, ac diligentix, qua Societas IESV se impendit in profectum, & salutem animarum (& te quoque scire credimus) ita vt videatur nobis Dominum sua ineffabili prouidentia*

tia

cia Eam misisse, ac instituisse in his miseris, & calamitosis Ecclesiæ temporibus, quia quemadmodum Hæretici vulpecularum instar extirpare, ac destruere vineam Domini contendunt, sic hi eius fideles operarij, ac diligentes Ministri continuo suo labore, eam defendere nituntur, extirpando ex ea hæresum spinas, vitiorumque Zizania, & in ea plantando quidquid fructuosum est. Visis ergo magnis ac varijs commodis, quæ Ecclesia sancta ab hac Societate accepit, pietate, charitate, morum puritate, ac sanctæ vitæ fidelium in ea commorantium, tantum breui annorum curriculo creuit hæc Religio, vt vix aliqua sit Christianorum Prouincia, in qua non habeat aliqua fundata Collegia: & vtiã plura haberet in Urbibus præcipuè hæresum peste tactis, & infectis. Ob has rationes amplectenda nostra Paternali curâ tota Societas, sicut facimus, & volumus commendare tibi affectuosè Collegium, quod in Colonia Ciuitate habet: quia summopere gaudebis, in dicta Ciuitate habere Collegium Societatis, in quo multa inuenies adiumenta ad Pastoris Officium laudabiliter exercendum, onusque leuandum tuis humeris impositum, magna spe, ac expectatione nostra, ita tamen vti ad manus non haberes tales Ministros, requirere debuisses magna curâ, sicut multi alij fecere Prælati. Quapropter te hortamur, & rogamus, vt tua benignitate dictum Societatis Collegium amplectaris, protegas, atque defendas à quacumque contradictione, & molestia, vt pacifice possit in salutem animarum, & Reipublicæ utilitatem in omnibus suis ministerijs, præcipue in erudienda iuuentute iuxta laudabile suæ Religionis institutum incumbere. Habebisque huiusmodi Collegium maximè commendatum, dabisq; operam, vt quidquid necessarium fuerit ad suam sustentationem, habeat: in quo facies quod dicta Societas meretur, & quod nobis debes & reuerentiæ huius sanctæ sedis. Dat. Romæ 21. Maij 1568. Ita in vita magna B. Borgia lib. 3 cap. 4. per Eusebium nostrum conscripta.

Societas se totam in animarum salutem impendit: vt videatur à diuina prouidentia instituta.

Et cõtinuo suo labore Ecclesiam contra Hæreticos defendit.

illi quam vtilis multiplici virtute.

Breuius propagata per orbem varijs Collegijs.

Urbibus præcipuè hæresum peste tactis vtilissimis.

Et Prælati ad onus officij leuandum.

Ideo ab illis magna cura requirenda.

Hortatur Pontifex Archiep. vt Colonienfè Collegium tueatur.

*Pontificis
litera pro
Duaceno
Collegio.*

AB EODEM ; *literis pro Duaceno Collegio* : Quia (inquis) Societatis vestrae Collegia, quae apud multas variarum Pro- uinciarum Ciuitates constituta reperiuntur animarum saluti, fideique Catholicae tum propagandae magnopere utilia, ac- commodata esse intelligimus, idcirco Collegium vestrae So- cietatis sumptibus Monasterij Aquicinctensis, eiusque Ab- batis nuper istuc institutum esse cognoscentes, & magna ex ea re laetitia affecti sumus, & Monachorum eorum, qui in opere tam egregio perficiendo de religione quam optime meruerunt, pietatem, charitatem, deuotionem vehementer in Domino commendauimus. Eius enim opera non solum eadem animae lucra, Domino adiuuante, prouentura speramus, quae ex reliquis eiusdem Societatis Collegijs, & antea prouenisse, & nunc quam maxime prouenire compertum habemus ; sed etiam Vniuersitati ipsi in ista Ciuitate nuper institutae magnum ornamentum, utilitatemque allaturam esse iudicauimus. A cuius quidem Vniuersitatis iurisdictione praedictum Collegium, quod ex uiris religiosis constat, non solum quoad ipsorum personas, & bona, sed etiam quoad scholas, siue Grammaticae, siue humanarum literarum, siue Rethoricae, aliarumque liberalium artium, liberum, immu- ne, exceptumque esse volumus : & harum tenore literarum Apostolica auctoritate decernimus, atque statuimus ; sic, ut neque eiusdem Collegij Magistri ullo iuramento Vniuersitati obstricti sint : & quae sunt eorum consuetudinis, institutique propria, haec omnia nullo impedimento retinere, & conser- uare possint. Quod si eidem Collegio cum Vniuersitate conuenerit, & eius Vniuersitatis pars sit, hoc tamen sine ullo praedictae ipsius immunitatis, exemptionisque praedictae fieri volumus, & mandamus. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 3. Nouembris, anno 1568. Pontificatus nostri anno 4. *Ita Par. 3. Hist. Soc. lib. 4. nu. 208.*

*Cuius pri-
uitas, sicut
& reliquo-
rum Socie-
tatis com-
mendatur.*

AB EODEM : *Qui statim ac creatus est Pontifex, ea conti-
nuò edidit summe erga Societatem benignitatis documenta, ut dice-
rent*

rent Patres secundum Marcellum, quem terris Deus tantum ostendit
 neminem fuisse studio erga eam maiore. Pignus illustre fuit, non tam
 re, quam nouitate memorandum, quod inter solemnem pompam, qua
 noui Pontifices ad lateranensem Basilicam peruehuntur, cum inter
 spectantes pro foribus domus Professorum, Præpositum Borgiam vi-
 disset; ad lecticam accitum, arcto primum complexu aliquandiu, tum
 longo sermone ad dimidiatum horæ quadrantem tenuit, toto interim
 consistente, & expectante agmine, nec sine varia Procerum, circum-
 fusæque multitudinis admurmuratione. Dum vero idem Præpositus
 Borgia de more ei Societatem tradit, & dicat, memoratque quarto
 eam solemniter voto in quælibet religionis causa peregrinationes Sedi
 Apostolicæ oblatam: atque totam, seque in primis adesse paratum, quo-
 cumque eius Sanctitas vultu designaret, siue ad Hereticos, siue ad
 Turcas, aliasque barbaras gentes: ad quam pietatem sanctissimus
 Pater, ut erat Pius, ac rectus illacrymauit, profiteturque, Pluri-
 mum se, & Consilio, & auxilio Societatis vsurum. Nec mora:
 eodem tempore, cum Maximilianus Imperator, imminente Turca
 Pannoniæ conuentum Augustæ Vindelicorum de ratione belli gerendi
 edixisset; deque religione simul agitandum in eo conuentu rumor fer-
 ret, iubet Pontifex edi sibi nomina eorum è Nostris, qui cum ad alias,
 tum ad hanc nominatim expeditionem idonei forent. Tum quidquid
 beneficiorum, Priuilegiorum, atque immunitatum, vel ante eum Pon-
 tifices, vel ipsem tunc summus Inquisitor Societati concessisset, con-
 firmauit, iusso Cardinali Amulio qui præsens aderat, viue vocis ora-
 culum rite testificari. Nec multis post diebus ex triginta ferme, qui
 nominati fuerant assatim instructi, paratique ad pergendum quocum-
 que Pontifici videretur, ad Augustanum Conuentum Hieronymum
 Natalem, & Iacobum Ledesnam selogit: atque Petrum Canisium iu-
 bet demandatam à Pio IV. Legationem persequi: Andream etiam
 Ouiedum Æthiopiæ Patriarcham, & Melchiorum Carnerium Nize-
 num Episcopum, missis ad utrumque diplomatibus, transferre se ad
 Iapones, & Sinas iussit, nec latius per Societatem honores spargi oport-
 teret. Post hæc Vincentio Laurco, quem in Montis Regalis Episco-
 patu successorem sibi crearat, cum Apostolicum Nuncium in Scotiam

Benignum
 se Borgie,
 ac Socie-
 tati præ-
 bet.

Multumq;
 Societateq;
 vitur.

Confirmat
 eius Priuile-
 gia.

Missiones
 ex ea insti-
 tuit.

mitteret, Edmundum Haium Scotum Parisiensis Collegij Rectorem, & Thomam Darbishirum Anglum, adiunxit comites. Cum Thoma Orfino Strongulanorum Episcopo, quem ad visendas Regni Neapolitani Ecclesias mittebat, Christophorum Rodericium ire iussit. Catechismum ad Parochos ex Concilij Tridentini sententia, & commendatione conditum varijs linguis editurus, Gallice vertendum, Germaniceque, & Polonicè Societati dedit. Qui ex Oriente ad ipsum Pontificem venirent eorum interpretandas literas, ipsoque tractandos Patribus nostris attribuit. Ipsdem commendatos voluit Heluetios Pontificie custodiæ. Eiusdem iussu consultationibus de corrigenda Sacerdotiorum assignatione (Datariam vocant) Ioannes Polaneus interfuit. Coactis in regionem vnam meretriculis, vetitisque alia, præter duo, adire Tempia, iussisque ad statas conciones convenire; concionatores in ijs Templis de Societate apposuit: quorum vocibus haud pauca ab infami ceno abstractæ. Cathecumenorum quoque Domus suscipi procurationem voluit. Et cum iam & domicilium amplius Cathecumenis capiendis, & diligentior cura edocendis regendisque requireretur, Beatissimus Pater letitia exultans, & ades laxiores coëmit, & totam contubernij administrationem ad Societatem detulit. Sic refertur Par. 3. Hist. Soc. lib. 2. n. 3. ad 7.

Catechumenorum procurationem Societati tradit.

Sermones varij de animo Pontificio erga Societatem.

AB EODEM: Cuius tot inter summæ documenta benevolentie immutatam Societatis existimationem, rumores varij quanto cum strepitu volitabant. Hi Pontificem reformandas suscepisse Iesuitas aiebant. Illi proprium genus vestium, & cucullam velle eis iniicere. Quidam Collegias redivitibus spoliare. Alij totum velle Ordinem extinguere. Alij alia pro moribus de sanctissimi Pontificis animo, in Societatem mutato sermones invaluere, ut cuique vel fingendi libido, aut leuitas suadebat. Quæ cum Franciscus Patiecus Cardinalis, rogatu Borgie, retulisset Pontifici, is, ut pio ducebatur consilio, queque agitabat non ad perniciem, sed ad perfectionem Societatis pertinere putabat, exclamasse in hæc verba fertur: Absit à nobis hoc peccatum grande: Videmus Deo complacitum in his famulis suis, perque eos utilitates Ecclesiæ suæ præclaras afferre. Dum ita viuent; non est quod negotium eis quisquam

Verus erga Societatem Pij V. animus.

quam faceſſat: ſed vt fauorem potius, atque patrocini-
 accomodet, quo ſecundum vitæ ſuæ formam ſeruitio ſe
 diuino impendant. Hæc Pontifex. Nec ſanè de cetero aliter ſe
 ipſe geſſit. Ita ibidem lib. 3. num. 39. Per multa Patribus, qui ad Qui pluri-
 mum So-
 cietatis
 opera vri-
 tut.
 Occidentales, vt vocant, Indias mittebantur, beneficia Eccleſiaſtici
 iuris dedit: ac fere omnia, quæ fuerant agentibus in India Orientis
 conſeſſa. Romæ ſub initium anni 1567. totam Cathecumenorum
 voluit adminiſtrationem ſuſcipi, egrè conſeſſo, vt liceret per alienos
 adminiſtros gerere. Duos ad ſuam Heluetiorum Cohortem, unum
 ad ceteram familiam in ædibus Vaticanis, cum quartus in S. Petro
 verba faceret, voluit concionari. Cumque Pœnitentiariorum iuſſiſſet
 explorari facultatem: ad id munus Patres Franciſcus Toletus, &
 Ferdinandus Solerius vocati ſunt. Ioannem Polancum Florentiam
 miſit, quedam haud leuis momenti cum Cosmo Duce, eiſque libe-
 ris Ferdinando Cardinali, ac Principe Franciſco tractaturum. Atque
 inter alia, vt querelas inter Cardinalem Medicum, & Vrbinatem
 Ducem, ob damna in ſinibus ad Caſtellum Durantium illata com-
 poneret, ne in perniciem euaderent publicam. Quod Polaneus è ſen-
 tentia Sanctiſſimi Patris effecit. Chriſtophorum Roderitium, quem
 ante Strongilano Epifcopo miſerat, ad multos circum miſit Epifcopa-
 tus, cum vt explicaret rudioribus chriſtianam doctrinam, tum vt
 rerum ſtatum cognosceret. Ita ibidem num. 40. Ex quibus planè
 conſtat plurimum Societatis opera Pium V. uſum eſſe pro ſumma
 erga illam beneuolentia, & in Eccleſiæ bonum, & proximorum
 ſalutem.

AB EODEM: Qui quidem quantum Societatis probaret Conciona-
 torem ſibi
 ex Societa-
 te eligit.
 operam, ea quoque re declarauit, quod non familia ſuæ modo,
 ut alijs annis, ſed etiam ſibi ex ea Concionatorem aſſumpſit:
 vt eodem tempore, quatuor de Societate ſacri Oratores in Va-
 ticano dicerent: unus ad Pontificem, alter ad eius familiam, ter-
 tius ad Canonicos, & populum in S. Petri, poſtremus ad Heluetios Et tres
 alios in
 Vaticano
 iubet cou-
 cionari.
 in ædícula Campi Sancti. Et cum Cardinalis Commendonus ite-
 rum legaretur in Germaniam, rogantem in digreſſu Pontificem, nun-
 quid haberet, de quo ipſum admonendum cenſeret, de hoc præter
 cetera,

Ac in Sa-
cello Pon-
tificio alios
latine di-
cere.

Ordinaria
in Parasce-
ue Oratio
Societati
tribuitur.

Pontificis
in Societa-
tem benefi-
cia.

Eam Epif-
copo Cala-
tino com-
mendat.

Restituit,
& laudat
priuilegiū
Cænobia
Virginum
non curan-
di.

Societas
vberimos
fructus de-
dit Eccle-
siae.

cetera, admonendum putauerit; ut quemadmodum suum habebant alia Religiosorum familia in Pontificio Sacello dicendi statum diem, ita suus attribueretur Societati. Quod Pontifex cum probasset, sacrique Pallatii Magistro transigendum mandasset, in proxima deinceps solemnia Ascensionis, Pentecostes, & diuinissima Trinitatis acciti è Collegio Oratores: inque annos sequentes certa assignata est ad dicendum dies feria sexta maioris Hebdomadae. Statuerat etiam Pontifex in Indiam quoque Orientalem, atque Occidentalem aliquos de Societate mittere, qui eas gentes, & Clerum inuiserent nomine suo, & confirmarent. Sed existimante P. Generali, & Assistentibus magis expedire, id ab Episcopis fieri, quibus Patrum aliquot Comites adderentur, in hanc sententiam facile venit. Reuerso ex Gallia Michaele Turriano Cenetensi Praesule, qui fuit postea Cardinalis, multa de Sociorum in Gallia effectu narrante, Pontifex ad Fabium Mixtum Episcopum Calatinum apud Regem nouum Internuntium scripsit: Ut è Sacerdotijs, quorum Regis esset designatio, attribuenda Collegijs curaret aliqua, vnde bonus operarum numerus in Regno tam auxiliorum indige pararetur. Atque humanis praesidijs diuina adiungens, Sacerdotes Societatis perampla potestate ad absoluendum consentientes instruxit. Porro restituit, & laudat priuilegium priuatum Cænobia Virginum non curandi. Deum Societatem omnem, iam ante alius Mendicantiū Ordinum priuilegijs gaudentem, declarauit se velle Indulgentiarum quoque concessarum participem esse. Sic Par. 3. Hist. Soc. lib. 4. à n. 133. ad 139.

7. A GREGORIO XIII. Ille (nunquam satis nec à me, nec vnquam ab vllō laudatus Societatis nostrae, & totius Ecclesiae Pater) ornatissimè de nostro Ordine semper locutus est. Et in primis in Bulla incipit. Ex sedis Apostolicæ: ann. 1573. exprimens motiuum quare socij horas canonicas priuatim recitent, Nos (inquit) confidentes Religionem praedictam vberimos fructus ad Dei laudem, & sanctæ Catholicæ fidei propagationem, per vniuersum orbem dedisse, meritoque in suis pijs institutis confo-uendam esse; Motu proprio, & ex certa scientia, &c. Ita in Bullar. Soc. fol. 139.